

Dölle

1. De ratio achter het initiatiefvoorstel lijkt ertoe te leiden dat de verdedigers van het voorstel voor de toekomst op afbakeningsproblemen moeten rekenen. Immers, het materiaal van de opstand – in dit geval is dat glas en eventueel plexiglas – zal volgens de strekking van dit voorstel toch eigenlijk niet beslissend moeten zijn voor het antwoord op de vraag of men voor vrijstelling in aanmerking komt. Dit is ook het commentaar van Monsma in het Belastingblad. Mijn fractie stelt het op prijs als de verdedigers van het initiatiefvoorstel hun visie hierop willen geven.

2. De financiële gevolgen van dit voorstel, vooral de herverdeel-effecten, blijven voorlopig wat wazig. Dat kan ook moeilijk anders, maar in ieder geval vallen er in een aantal gemeentebegrotingen, alsook in het Gemeentefonds, gaten of gaatjes. De verdedigers van het voorstel stellen zich op het standpunt dat de gemeenten de substraatteelt niet structureel hadden mogen rekenen tot hun belastingcapaciteit. Zij hadden kunnen weten dat, ik citeer, "het hoogste orgaan van het Rijk" substraatteelt wilde blijven vrijstellen van de onroerendzaakbelasting. Afgezien van deze formeel staatsrechtelijk wat riskante kwalificatie van haar positie kunnen wij overigens op dit punt de opvatting van de Tweede Kamer met betrekking tot artikel 2, tweede lid, Financiële-verhoudingswet wel volgen, gelet op de specifieke voorgeschiedenis. Wij hopen overigens echt dat die bepaling die zo nodig is voor de gemeentelijke autonomie, geen dode letter blijft.

Met deze kleine kanttekening steunt de CDA-fractie het voorstel van harte, zoals duidelijk moge zijn.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Platvoet, die zijn maidenspeech houdt.

□

De heer **Platvoet** (GroenLinks): Voorzitter! Het doet mij deugd om als stadsmens mijn eerste bijdrage te mogen leveren over een onderwerp dat voor de gemiddelde stadsbewoner toch thuishoort op het platteland.

Allereerst wil ik evenals de heer Dölle mijn complimenten maken aan het adres van de indieners van deze initiatiefwet, die het gewaagd hebben om in een tijd dat parlemen-

tariërs steeds meer als grijze muizen en volgers van ministers en ambtenaren worden afgeschilderd, een initiatiefwet in te dienen. Het is bovendien een initiatief van wet dat aansluit bij een door de meerderheid van de Tweede Kamer aanvaarde motie, die de regering weigert uit te voeren.

Iets anders is de vraag of GroenLinks de intenties van de indieners steunt. De OZB is – dit is een citaat uit de wetstoelichting – gebaseerd op het profijtbeginsel in ruime zin en dat brengt met zich dat van de mogelijkheid tot het verlenen van vrijstellingen een zo beperkt mogelijk gebruik moet worden gemaakt (...); het draagvlak van de onroerendgoedbelastingen moet immers zo breed mogelijk zijn. Het verruimen van de vrijstellingsmogelijkheden, wat toch de harde kern van dit initiatiefwetsvoorstel is, staat op gespannen voet met de bedoeling van de wet.

De ongelijkheid die de indieners signaleren (wel vrijstelling voor teelt in cultuurgrond, maar niet voor de substraatteelt) kan ook op een andere manier worden opgeheven, zodat een en ander meer aansluit op het uitgangspunt van een breed draagvlak. Ik doel op het opheffen van de vrijstelling voor cultuurgrond. Bij de introductie van de OZB in het begin van de jaren zeventig, toen nog onroerendgoedbelasting geheten, werd de cultuurgrond vrijgesteld onder andere vanwege de toenmalige Europese regelgeving en omdat de bevoegdheid voor het heffen van belasting op cultuurgrond aan waterschappen werd toebedacht, terwijl gemeenten zich tot de niet-agrarische samenleving zouden beperken. Waterschappen heffen inmiddels echter belasting bij gebruikers en eigenaren van woningen in de steden. De grenzen van de belastingscheiding zijn dus vervaagd. Bovendien is de waterschapsbelasting gebaseerd op het profijtbeginsel in enge zin.

Inmiddels, dertig later en verschillende commissies verder die de afschaffing van de vrijstelling hebben bepleit, de commissie-Christiaanse in 1983 en de commissie-De Kam in 1992, krijgt de OZB, zoals prof. Stevens in het Weekblad voor fiscaal recht betoogt, het karakter van een gemeentelijke vermogensbelasting op onroerende zaken. Hij oordeelt in dat artikel onder de kop Substraatvechters op

vrij humoristische wijze tamelijk vernietigend over de initiatiefwet. De vrijstelling is een eenzijdige bevoordeling ten opzichte van andere bedrijfstakken die waarde-dragende productiemiddelen gebruiken die wel onder de OZB vallen, of zelfs hetzelfde productiemiddel gebruiken. Ik geef een voorbeeld: kunnen de indieners mij uitleggen waarom een kas waarin tomaat, komkommer, paprika enzovoort boven de grond worden geteeld, wel voor vrijstelling van de OZB in aanmerking komt, terwijl een kas waarin al deze producten tot Hollandse stampotten of exotische lekkernijen worden getransformeerd en in dampende schalen aan restaurantgasten worden opgediend, niet?

De uitbreiding van de vrijstelling leidt tot versmalling van het gemeentelijke belastinggebied. Omdat de uitkering uit het Gemeentefonds onder andere gekoppeld is aan de benutting van de gemeentelijke belastingcapaciteit, leidt aanneming van deze initiatiefwet tot een potentieel gat in de gemeentelijke belastingcapaciteit, van maximaal 30 mln. volgens minister Peper dan wel 18 mln. volgens de indieners. In antwoord op vragen van de fractie van GroenLinks stellen de indieners dat in dit specifieke geval de herverdeel-effecten opgevangen kunnen worden binnen het Gemeentefonds. Hoe dit zou moeten, is echter onduidelijk. Fijntjes wijst de minister de indieners er in zijn brief van 2 juni op dat zij in strijd met de Financiële-verhoudingswet niet aangeven hoe de financiële gevolgen van de wet opgevangen worden. Dit blijft voor mijn fractie staan als belangrijk argument tegen deze initiatiefwet.

Bij GroenLinks valt dit initiatiefvoorstel niet in goede aarde. De vrijstelling voor cultuurgrond is eerder aan heroverweging toe dan aan uitbreiding voor substraattelers. De minister heeft dit al gesuggereerd tijdens de behandeling in de Tweede Kamer. GroenLinks moedigt hem aan, hierover te rapporteren. Wat voor de indieners wellicht een dreigement van de minister was, is voor GroenLinks een belofte. Wanneer denkt de minister deze te kunnen inlossen? Ook andere vrijstellingen kunnen dan heroverwogen worden, zoals die voor kerkgebouwen. Niet alleen plaatst de scheiding van kerk en staat

Platvoet

vraagtekens bij deze vrijstelling, maar ook lijkt ons het profijtbeginsel in brede zin hier van toepassing. Immers, zij die geloven, zullen het hemelrijk van God binnengaan.

De **voorzitter**: Ik wens de heer Platvoet geluk met, om Het Parool te citeren, zijn terugkeer in de politieke arena. Hij heeft, zoals hij zelf al zei, zijn sporen verdiend in de stad. Dit onderwerp betekende voor hem een uitstapje, maar ook in uitstapjes is hij altijd uitmuntend gebleken, want hij is een belangrijk auteur van reisgidsen. Zijn politieke verleden heeft voor een belangrijk gedeelte gelegen in de Pacifistisch-Socialistische Partij. Zijn geharnaste betoog onderstreepte dit vanmiddag. Ik wens hem van harte geluk.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

□

De heer **Varekamp** (VVD): Voorzitter! De glastuinbouw moet kennelijk zijn territorium steeds weer bevechten in dit land, is het niet op het gebied van planologie en milieu dan wel weer op het gebied van de fiscaliteit. Wat dat betreft, ben ik dan ook blij met dit initiatiefwetsvoorstel. Immers, in 1970 is in de Gemeentewet de Onroerende Zaakbelasting – OZB – opgenomen met als beweegreden verdeling van het belastinggebied tussen gemeenten en waterschappen. En nog steeds is de cultuurgrond welke bedrijfsmatig wordt geëxploiteerd uitgezonderd. Ook ik wijs in dit verband op artikel 22d, de leden 1 en 2, van de Gemeentewet. Deze zogenaamde cultuurvrijstelling is inclusief de bedrijfsmatige teelt in kassen. Na een ongestoorde toepassing en interpretatie van de Gemeentewet ten aanzien van deze cultuurvrijstelling over een periode van ongeveer 25 jaar ontstaan er juridische discussies en procedures. In 1996 heeft het Gerechtshof in Amsterdam een uitspraak gedaan over deze OZB-cultuurvrijstelling en daarmee gesteld, dat de teelt in bakken op de grond deze gronden dezelfde economische functie geeft als de teelt in de volle grond. De cultuurvrijstelling zou dus ook voor substraatteelt gelden c.q. blijven gelden. Echter, in cassatie bepaalde de Hoge Raad in 1997, dat substraatteelt niet onder de wettelijke

vrijstelling van artikel 220d, lid 1 en 2, valt.

Voor de gemeenten waar een en ander van toepassing zou zijn, ontstond eerst een werkelijk probleem toen ingevolge de nieuwe Financiële-verhoudingswet per 1 januari 1997 de belastingcapaciteit van een gemeente een rol is gaan spelen bij de uitkering uit het Gemeentefonds. Immers, het Rijk zou geen rekening meer houden met facultatieve vrijstellingen van deze belastingcapaciteit. Na september 1997 werden de gemeenten voor de keuze gesteld van of een ongelijke behandeling van in gemeenten liggende glastuinbouwbedrijven, namelijk OZB heffen op kassen waarin substraatteelt plaatsvindt, of het aanvaarden van een korting op de uitkering uit het Gemeentefonds in verband met het zogenaamd niet benutten van de belastingcapaciteit. Een ongelijke behandeling die voor de tuinbouwbedrijven nog toeneemt, omdat de ene gemeente het zich ten opzichte van de andere kan permitteren deze OZB-heffing al dan niet achterwege te laten als dit voor de gemeentebegroting niet substantieel is, veelal veroorzaakt door het verschil in glasareaal in gemeenten met substraatteelt.

Het opvallendst is bijvoorbeeld de situatie in Naaldwijk, met ongeveer 1000 ha de grootste glastuinbouwgemeente – 300 ha is substraatteelt exclusief de potplantenteelt – waar het over een bedrag van 1 mln. op jaarbasis gaat door het al of niet heffen van OZB op kassen. Terecht is daarom ook in 1998 de motie-Van der Hoeven/Remkes aangenomen om de substraatteelt vrij te stellen van OZB. Bestuurlijk procedureel is het niet chique, dat eerst bijna een jaar later de regering liet weten de motie niet uit te voeren. Met de initiatiefnemers Van der Hoeven/Luchtenveld is de VVD-fractie in deze Kamer van mening, dat er goede gronden zijn om deze eerst recent ontstane en door de wetgever toch ook niet bedoelde rechtsongelijkheid op te heffen. Naast rechtsgelijkheid speelt voor onze fractie ook de consistentie met andere belastingwetten en minder of niet, zoals bij de behandeling in de Tweede Kamer het geval was, argumenten van milieu en arbeidsomstandigheden. Overigens komt het bij de desbetreffende tuinders wel merkwaardig over dat de overheid in de sectornota "Plantaardige productie" van het

ministerie van LNV uit 1992 een warm pleidooi voert voor substraatteelt in de glastuinbouw en diezelfde overheid nu de substraatteelt ten opzichte van niet-substraatteelt extra wil gaan belasten.

Opvallend is dat de regering bij het aannemen van dit wetsvoorstel spreekt over versmalling van het gemeentelijke belastinggebied. Mét de initiatiefnemers zijn wij van mening dat dit materieel een breed en langjarig toegepaste integrale vrijstelling is, namelijk geen OZB op cultuurgrond en ook geen OZB voor kassen, los van de teeltwijze in die kassen. Niet door een regerings-initiatief maar door een rechterlijke uitspraak is onderscheid en naar onze mening rechtsongelijkheid ontstaan. Het is zelf bevreedend dat de regering niet zelf met een wetsaanpassing is gekomen om deze rechtsongelijkheid op te heffen. Ooit heb ik de oud-staatssecretaris van Financiën, de heer Grapperhaus horen zeggen dat belasting geen burger gelukkig maakt, maar dat de overheid de taak heeft deze niet-gelukkigmaking zoveel mogelijk gelijkelijk te verdelen.

De regering stelt dat er sprake is van herverdelingsconsequenties voor de uitkeringen uit het Gemeentefonds als dit wetsvoorstel wordt aangenomen. Dat is naar onze mening het omkeren van de argumentatie. Immers, door een ongelijke behandeling ontstaat eerst een zeer marginaal voordeel voor alle gemeenten en wordt vervolgens dit op ontorechte wijze ontstane en nooit door de wetgever bedoelde voordeel gebruikt als argument met betrekking tot herverdelingsconsequenties voor het Gemeentefonds. Het is een voorbeeld van een à la carte-verdediging, die zeker niet chique en vooral niet sterk overkomt. Mede om deze reden en om redenen van marginaliteit in relatie tot de totale omvang van het Gemeentefonds heeft de fractie van de VVD er geen behoefte aan om op de vermeende omvang van het hiermee gemoeid zijnde bedrag in te gaan.

Ook de verhouding met de EU-regelgeving moet bij de beschouwingen betrokken worden. Het is duidelijk dat de landbouwstructuurverordening die betrekking heeft op investeringssteun, in dit geval niet aan de orde is. Met de initiatiefnemers zijn wij van mening dat het onderhavige wetsvoorstel niet voorziet in een nieuwe bepaling c.q.